

HUMANITIES INSTITUTE

RADARIN ANAHTARI (1957)

RIFAT ILGAZ (1911-1993)

İçindekiler

Sıra Hakkı Efendi'de
Kurban Kanı
Turşu Suyu
Öksürük
Sokakta Kaldık
Kaldırım Mühendisi
Paris'ten Son Gelen
Barba Lambo'nun İçmeleri
Sen Daha Oralarda mısın?
Resmen Konuşmusunuz!
Gele Atıyoruz
Yağcılık
Aile Kabinesi
Aman Amcacığım!
Eğer Batacaksa
Eskiler Alayım!...
İngilizler Neye Güler?
Düpedüz Bir Vatandaş
Bizde Bayram mı Ararsın!...
Bunadı Bu Adam!
Radarın Anahtarı

Hakkında

1957 yılında yazılan "Radarın Anahtarı" adlı öykü kitabı ilk olarak bir gazetenin Mizah Serisinde yayınlanır. Tüm roman ve öykülerinde olduğu gibi bu eserinde de toplumun panoramasına yer verir. Mizahını toplumdaki alan yazar, sade bir anlatı dili ile en anlaşılabilir şekilde okuyucunun karşısına çıkar. Romanları gibi, mizah öykülerinde de kurgusal, simgesel, anakronik ve alegorik yaklaşımları pek kullanmaz. Söyleyeceğini dolaysız ve kestirmeden söyler. (Bezirci 1992, 131) Anlatıları oldukça hayatın içindedir ve neredeyse tamamı toplumsal dönemin izlerini taşır. Yazarın bu öykü kitabında toplam 21 adet öykü yer almaktadır. Toplumsal unsurlardan ve eğitimsiz kişilerin başa geçmesinden ilham alarak çeşitli öyküler oluşturan yazar, mizahi bir bakış açısı ile sorunlara farklı bir bakış getirmiştir. Yoksul insanların yaşamlarını gerçekçi bir tutumla ele alan yazar, mizahi öğeyi düşündürmek maksatlı tasarlamıştır. Genellikle durum öyküsü anlatım biçimini kullanarak karakterlerine yön vermiştir.

SIRA HAKKI EFENDİ'DE

Kişiler

Hakkı efendi(Kapalı/Uyumlu)

Dış-öyküsel anlatıcı yazarın düşüncelerinin temsilciliğini yapar. Hâkim bakış açısı ile verilen öyküde Hakkı Efendi, yaşantısı ve diğerlerinin yaşantısı ile ilgili tüm bilgiler okuyucuya anlatıcı tarafından verilir. Toplumcu gerçekçi bir yazar olarak Rifat Ilgaz, Hakkı Efendi kişisi ile memuriyet kademelerinde yaşanan liyakatsizliği gerçekçi bir üslupla anlatır.

Uyumlu Alt kademe görevde çalıştığı için herkesle iyi geçinmeye çalışır: "Yok canım! dedi, Hazırladığımız falan yok. Amma odacılık da olsa, alt yanı bi memurluk... Eh, git derlerse, kalıcılardan da değiliz." (Ilgaz 1982, 8)

Fakir Henüz evini dahi alamamış olan memurun bakkala, kasaba, sütçüye borcu vardır. Sürüleceğinden herkes endişe edince borçları önden ister: "Sen hiç merak etme! dedi, Bir takıntı bırakmayız giderken!" (Ilgaz 1982, 8)

Görmezden Gelen Yapılan haksızlıklara tahammül eder, ne denirse kendisine onu yapar: “Teftiş başlıyor!» diye düşündü. Nerden başlayacak acaba? Ben, ben onun yerinde olsaydım... Saymanlıktan başlardım işe! Remzi Bey her aylık dağıttığı gün, bir lirasını kesiyordu, pul parasıdır diye... Bu pulların bir yere yapıştığını görmemişti, bugüne kadar.”(İlgaz 1982, 9)

Dalkavuk Çıkarı olacağı için müdürlerine karşı ekstra saygınlık ve ilgi gösterir: “Tam kendini göstermenin sırasıydı. Eski Genel Müdür'den kalma, tertemiz bir havlu çıkardı. Kolonya şişesini de aldı eline, helanın kapısında dikildi.”(İlgaz 1982, 10)

Saf Kendi yerinden edilmediği müddetçe düzenin aynı devam edecek olmasından hiç rahatsız olmaz: “Anlıyamadın mı, kalıyoruz işte! Kimi nereye gönderirlerse göndersinler! Genel Müdür gibi adam, bana helayı sorup sağol, dedikten sonra top atsalar, yıkamazlar beni!” (İlgaz 1982, 11)

Genel müdür Hakkı Efendi'nin hemşerisidir. Uzun yıllar işine zamanında gelmeyen müdür tüm işlerini güvendiği bir adama devretmiş, kendisi işinin makamı ile rahatını sürmektedir.

Raci Personelde çalışan bir memurdur.

Tütüncü Dairede gazeteleri dağıtan kişidir.

Sadi Şençalar Çekirdekten yetişme olduğu söylenen yeni genel müdürdür.

Diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Hakkı'nın karısı, bakkal, kasap, sütçü, ev sahibi vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Genel Müdürün Gidişi Öykü bir genel müdürün usulsüz çalışma sisteminin aktarılması ile başlar. İşine sabah erken saatte gelmek yerine öğle vakti gelen müdürden tüm personel uzaklara sürülmemek adına çekinmekte ve karşısında çaresiz kalmaktadırlar. Hakkı Efendi genel müdürün hemşerisi olduğu için yedi buçuk yıldır onun odacılığında görevlendirilmiş bir memurdur. Genel müdür her işinde en çok ona güvenir ve işlerini yaptırır. Hakkı Efendi bir sabah işe gittiğinde müdürün erken geldiğini öğrenir, tüm ofis genel müdürün bakanlıkla arasının açıldığını düşünürken sürüleceği haberleri hızla yayılır. Bu durum Hakkı Efendi'yi de hayli endişelendirir. Haber gazetelere ve aracılığı ile de artık bütün mahalleye yayılır. Tüm esnaf Hakkı Efendi'den borcunu talep etmekte olduğu için adamcağızın gözüne uyku girmez bir hal alır.

Yeni Genel Müdürün Gelişi Eski müdürün Adana'da bir bankaya müdür olarak sürüldüğünü öğrenen memurlar ve daktilo kullanıcıları yeni genel müdür ile bir sonraki gün tanışır. İşine vakitlice gelen Şadi Şençalar çekirdekten gelme bir müdür olarak önce tüm ekibi ile el sıkışır. Lakin odacısı olan Hakkı Efendi'ye pek bakmaz. Herkes gitme sırasının Hakkı Efendi de olduğunu düşündüğü sırada adamcağız bir ara hela yolunu sorar. Hakkı Efendi sürekli müdürün emrinde olacağını düşündüğü için helanın yerini gösterirken de çıkışına hemen havlu ve kolonya tutmayı akıl eder. Heladan sonra rahatlayan yeni müdür kolonyayı burnuna çekerken memnun olur ve “sağ ol” der. Ve bu söz ile Hakkı Efendi'nin sevinci katlanır. Artık gitmeyeceğinden ve bu genel müdürün de kendisini odacısı yapacağından emin olur. Akşam eve giderken bakkala kasaba yeni siparişler verir; hanımına aşağıdan seslenir ve sevinçle kalıcı olduklarını haber verir.

Temalar

Liyakat Yeterliliği olmayan bir genel müdürün haksız yere oturduğu bir görevde ansızın görevden alınabilmesi, sürülebilmesi anlatılırken farklı şartlarda göreve gelen kişilerin bile kendilerine fazladan gösterilen ilgi sonrasında nasıl değişebildiği anlatılır. Hemşerilik kadrosundan göreve gelen Hakkı Efendi başa gelen kişiye gösterdiği gereksiz ilgili davranışlar heladan sebeple işte kalıcı olmasına neden olur. Rifat İlgaz bu öyküsünde yöneticilerin liyakatsizliğine değinirken toplumun da çıkarıcı tutumuna mizahi bir bakış açısı ile yaklaşır.

KURBAN KANI

Kişiler

Anlatıcı(Açık/Uyumlu) Kahraman bakış açısıyla yazılan öykünün anlatıcısı olayları yansıtıcı şekilde yaşadığı gibi aktarır. Okurken onun saflığının ve bilgisizliğinin kullanıldığını görmek mümkün. Hakkını aramak için belli başlı adımların ötesine gidemeyen anlatıcı kişisi memuriyet kademesindeki kişilerin nasıl zor geçindiğini de gözler önüne serer.

Salime Anlatıcının karısı olan Salime, evliliğinin başından beri bir ev hayali ile yaşar. Bunu kurduğu hayallerde öyle hissettir ki zamana zaman eşinden önce güvensizliğe düşerek evin gerçekliği ile ilgili teyit almak ister.

Kooperatif Müdürü Çamlı Evlerin satışını gerçekleştiren müdür, kurnaz bir karakterdir. Öfke ile gelen anlatıcıyı sakinleştirmeyi başardığı gibi yeni masraflar etmesini sağlayacak hayalleri kurdurmayı da başarır.

Detaylı Olay Örgüsü

Çamlı Evler Kooperatifi Ev Hayali Öykü otuz beş yıldır devlete hizmet veren bir memurun nasıl hala ev sahibi olamadığının anlatılmasıyla başlar. Yıllardır kira ödeyen ve ev değiştirmek zorunda kalan adamcağız aldığı tahliye kararlarından da bunalmış olacak ki sonunda denk gelen bir kooperatiften iki oda bir mutfak bir daireye talip olabilmiş ve ilk taksiti ödeyebilmiştir. Bu taksitle birlikte karısı ile birlikte türlü hayaller kurmaya başlarlar. Hem evin odaları hem bahçeleri en ince ayrıntısına kadar hayalden nasibini alır. Hatta öylesine sabırsızlanırlar ki eşi Salime bir sabah dayanamaz ve evin temel atılacağı yeri gözleri ile de görüp şahit olmak ister. Florya'dan çeyrek saat uzaklıktaki diye satılan konut alanını tüm gün arayarak bile bulamazlar. Kendilerini dağlara tepelere vurarak herkese de sorarlar ama ne inşaat alanı ne de parsellenmiş bir alana rastlarlar. Ertesi gün hemen kooperatif müdürünün karşısına çıkar ve hışımla evin yerini sorar. Müdür rahat tavırlar içinde duvar kâğıdından kooperatif binalarının yerini gösterir. Dahası evin etrafında daha fazla hayal kuracakları şeyler de gösterir. Bahçe işleri yapmaya uygun toprak, göle yakınlık, çocuklar için park gibi cezbedici pek çok şeyi müdür ardı ardına sıralar. Aynı gün kooperatif gazete ilanı da verir. Memurlara satışı patlayan kooperatifin artık temelleri atılmaya başlar. Temel atma törenine belediye başkanı dahi gelir; kurban kesilir kanı temellere dahi karışır. Normalde denizi görmese de vadettiği gibi bina yükseldikçe uzakta bir yerlerden adaları görecektir gibidir. Taksiti ilk ödeyenlerden oldukları için ilk yapılan 25 konuttan birinin kendilerinin olduklarını düşünürler. Lakin başkaları da kendinden emin olduğu için işler tuhaf bir hal almaya başlar.

Kooperatif Gerçeği İle Yüzleşme Bu sorunu da çözüp hangi dairenin kendisine verildiğinden emin olmak isteyen adamcağız soluğu kooperatif müdürünün yanında alır. Müdür hiç bozuntuya vermeden daireyi gösterir ve adamı mutlu eder. Dahası bir de tekrar borçlanması için dairesinin içini istediği gibi marangoza ve boyacıya kendisinin yaptırmasını ister. Ertesi gün hemen ustabaşıya ve diğerlerine isteklerini anlatarak ücretlerini öder. Dairelerin de yeşil renge boyanmasını talep eder. Herşeyin hayallerindeki gibi olacağından artık çok eminken Kasım ayında evlerin tapu töreni yapılır. Salime evin içinde gezerken gördüklerine inanamıyordu; her şey hayal ettiğinden güzeldir. Birlikte evi gezerken nereye ne yerleştireceklerinin hayalini kurarlar. O sırada daireye başka çiftler de gelir ve evin tapusunun kendilerinde olduğunu söylerler. Birden aralarında kavga başlar. Hatta kasap olan adam gözü dönmüş halde en son eline bıçağı alınca kim nereye kaçacağını bilemez. Daireyi kurtaramazlar artık ama kaçarak canlarını kurtarırlar. Daire hayalleri başka binalara kalır.

Temalar

Fakirlik/Umut Öyküde devletin maaşlı memuru olmasına rağmen geçim sıkıntısından sebep otuz beş yıldır evini bile alamayan adamın bir ev hayali ile kooperatife parasını kaptırması anlatılır. Salime ve kocasının pek çok yerde kesin olmamasına duyduklarına inanıp sık sık hayal kurması ve akabinde sonuca şahit olmalarına rağmen hala umutlu olmaları yapacak başka bir şeyleri olmamasından ibarettir. Rifat Ilgaz bu öyküsünde toplumun fakirliğine değinirken aynı zamanda insanların ne kadar ümidvar olduğunu da gerçekçi bir bakış açısıyla gözler önüne serer.

TURŞU SUYU

Kişiler

Anlatıcı(Açık /Sosyal) Kahraman bakış açısıyla yazılan "Turşu Suyu" isimli öykünün anlatıcısı olayları yansıtıcı şekilde yaşadığı gibi aktarır. Onun yaşadığı acınası durum, kendi kadar fakir arkadaşıyla sanat muhabbetinde girdiği diyaloglardan anlaşılır. Şiirden, dergilerden konuşacaklardır fakat karınları aç olduğu için onu bile doğru dürüst yapamazlar. Arkadaşı Niyazi ile karınlarını en iyi şekilde doyurabilmek için zengin olan arkadaşları Ali'yi kullanmak isterler fakat bu kurnaz görüş tutmaz aksine sonunda daha beter aç kalırlar. Herkesle iletişimde olmayı, sohbet açmayı seven anlatıcı Niyazi'yi de yönlendirebilme konusunda başarılıdır.

Niyazi Dergilerde bedavadan duygularını paylaşabilme fikrini seven Niyazi şiirler yazmakta ve okumaktadır. Yeni şiirlerini arkadaşına okumak ister lakin ikisinin de karnı çok açtır ve ceplerinde para

yoktur. Karınlarını doyurmak için kurnazca yollar düşünen Niyazi bir an evvel pırzola yemeyi hayal ederken büyük bir mide ağrısı ve ekmek bile bulamamaktan yakınır.

Ali Sonradan zengin olan Ali, çoğu zaman aynı saatlerde yakın arkadaşlarını çevresine toplayıp lokantada yemek ve şarap ısmarlar. Ali sahip oldukları ile arkadaşlarından üstün görünmekten hoşlanır.

Çelebi Ali'nin zenginliğinden sebep ondan faydalanmak isteyen eski arkadaş tayfasındandır.

Detaylı Olay Örgüsü

Niyazi ile Sohbet Öykü hemen hemen aynı ekonomik düzeye sahip iki arkadaşın buluşması ile başlar. Maddi olarak o kadar yetersizdirler ki şehir içinde araç kullanmaları gereken mesafeleri dahi çoğunda yürüyerek hallederler. Arkadaşı Niyazi yapması bedava olduğu için şiir yazmakta ve bir dergide yayınlamaktadır. Anlatıcı dinlemek istemekte fakat aklıta pek de iyi gitmediğini söylemektedir. Her ikisi de tam kahvehaneye girip son paraları ile iki çay ve simit yiyecekken akıllarına daha evvel pek sık görüştükleri arkadaşlarının zengin olduğu gelir. Her gün aynı saatlerde lokantada şarap için pırzola yiyen Ali'ye denk gelmek için simitten vazgeçerler. Tam yola koyulacakken turşucuya gidip iştahları artsın diye de turşu suyu içerler. Artık karınları iyice acıkan iki arkadaş ağrımaya başlayan midelerle yola koyulur.

Ali'den Faydalanamama Soluk soluğa lokantaya geldiklerinde gözleri Ali'yi ararken eski arkadaşları Çelebi onları görür. Hemen yanında olan Ali ise kendisine getirilen yüklüce hesabı inceler. Niyazi ve anlatıcı kendilerine de bir şey ısmarlanır diye beklerken Ali fazla gelen hesabı tek tek incelemekle meşguldür. Onlara masada kalan şaraptan ve bir de içtikleri sigaradan ikram eder. Aç olduklarını söyleyemedikleri için mecburen içerler ve mideleri daha fazla ağrımaya başlar. Bu sırada Ali, arkadaşlarına manzaralı evini göstermek ister. Hemen Çelebi de peşlerinde hep birlikte apartmana doğru giderler. Evde bir ekmek dahi olsa buluruz umudu ile peşlerine takılan Niyazi ve anlatıcı ne yazık ki merdivenle beş kat çıktıkları evin mutfağında da yiyecek hiçbir şey bulamazlar. Bu nasıl zenginlik diye içlerinden geçirirken Ali sürekli evini, kendini ve manzarasını övmektedir.

Temalar

Fakir İnsan Durumları Rifat Ilgaz'ın hayata bakışında ağırlıklı olarak verilen gerçekçilik çoğunda fakir insanların yaşadığı acınası manzaradır. Son paraları ve kuruşları ile simit almak yerine zengin arkadaşlarının yanında ziyafet çekeceğini düşünen iki arkadaşın düştüğü durum, yoksulun yine yoksul kalacağını altını çizmekle kalmaz. Aynı zamanda zengin ve varlıklı olanın pohpohlaması gerektiğinin de bir vurgusunu yapar.

ÖKSÜRÜK

Kişiler

Anlatıcı(Kapalı /Çedönük) Kahraman bakış açısıyla yazılan "Öksürük" isimli öykünün anlatıcısı olayları kendi ağzından okuyucuya aktarır. Parası olmadığından sebep tam istediği şekilde yaşayamayan anlatıcı kahraman bir arkadaşının yardımı ile gittiği iş görüşmesinde kendisine ne sorulursa sorulsun karşı tarafın duymak istediklerini söyler lakin sonunda tam alınacakken öksürükten sebep işe alınamayacağını anlar ve bu kez gerçek düşüncesini aktarmaktan çekinmez.

Direktör Otele personel alımı için görüşmeyi yapan kişidir. Her sorusunun alacağı personelin kimsesiz, saf ve sağlıklı olmasıyla bağlantısı vardır. Hasta olduğunu düşündüğü anlatıcıyı 'tüm çalışma şartları kabul etmesine rağmen' kibarca reddeder.

Detaylı Olay Örgüsü

Öksürük ile İmtihan Öykü kahramanın bazı durumlarda gelen ve gitmek bilmeyen öksürüğünün anlatılması ile başlar. Bu öyle gıcık hal almış bir öksürüktür ki sadece utanılacak durumlarda ve kalabalıkta boğazına yapışır. Uzun yıllar işsiz gezdiğini aktaran anlatıcı kişi bir arkadaşı aracılığı ile Yalova'da bir Termal Otel'e iş görüşmesine gider. O kadar mutlu olur ki görüşme sırasında kendisine sorulan tüm tuzak sorulara iş verenin istediği şekilde yanıt vermeyi bilir. Ne akrabası vardır, ne dostu vardır, çalışkandır, deneyimlidir ve eğitimlidir. Kısacası işe alınmak için gereken tüm bilgileri sırf azıcık maaşa razı olmak, kalacak yer ve sıcak yemek uğruna biraz abartarak verir. Tam işe alınacağından emin olacağı bir rahatlama yaşayacakken bu tarz durumlarda çıkagelen öksürüğü yine gelir. İşveren kötü bir hastalığı olmasından şüphe ederek mutlaka film çektirip ciğerlerini kontrol ettirmesini söyler. Bu öksürük işleri tersine çevirir ve "bekleyen diğer adayların varlığı" bilgisi ile görüşme sonlandırılır. Elbette

anlatıcı direktörün acımasız bakışlarından ve son sözlerinden işe alınmayacağını anlar. Tüm hayalleri öksürükten sebep yıkılır.

Temalar

Fakir İnsan Durumları Rifat Ilgaz'ın bu öyküsünde de yaşayan insan gerçekliği fakirlik üzerinden verilir. Belki de fakir olduğu için öksüren ve endişe duyduğu kişilerin yanında imgesel olarak öksüren kahraman yalanlarla işi kabul edemese de sonunda dinmeyen öksürüğü ile red alacağını anlar ve kendisine karşı dürüst olunmasını bekler.

SOKAKTA KALDIK

Kişiler

Anlatıcı(Açık /Sitemli) Kahraman bakış açısıyla yazılan "Sokakta Kaldık" isimli öykünün anlatıcısı olayları kendi ağzından okuyucuya aktarır. Bir memur maaşıyla beş boğaza bakmak ve ev kirası ödemek zorunda olan yazar anlatıcının ev sahiplerine duyduğu sitem her olumsuz görüşmeden sonra daha da artar. Yaşananların başından geçtiğini not olarak belirttiği öykünün sonunda "Evden olduk, bir de yazarlık onurundan olmayalım!" diyerek acınası hikâyeye son noktayı kendine olan saygısını koruyarak koyar.

Detaylı Olay Örgüsü

Ev Sahipleri ile Görüşmeler Anlatıcının kiracısı olduğu evden üç çocuk olması nedeniyle çıkarılması durumunda ev sahipleri ile yaşadığı ilginç diyaloglar konu edilir. Çalıştığı işe uzak veya yakın olmasına aldırmaz etmeden ailesi için iki göz oda arayan anlatıcı karşılaştığı sorgularda adamların aileye ve dahası kiracıya karşı olduğunu görür. Kız çocuğunun iki sene sonra evlenecek olması, oğlana sünnet düğünü ihtimali, küçüğün duvarları boyayacak olması, akrabaların evde kalma durumları, bir radyoya sahip olma gibi pek çok kuruntu yüzünden bir türlü ev sahiplerinden onay alamaz. En sonunda vazgeçip en iyi fikrin sokakta kalıp çadır kurmak olduğu kanaatine varır.

Temalar

Fakir İnsan Durumları Bu öyküde Ilgaz, muhtemelen gerçekten yaşanmış olaylardan yola çıkarak memur kesimin geçim sıkıntısına ayna tutmak ister. Memur zor koşullarda çalışır, parası geçime yetmediği gibi sanatını icra etmeye de yetmez. Mevcut toplumsal düzende kiraya çıkabilmek için ev sahiplerinin istediğini duyması için yalan söylemek bile caiz olur. Yaşadığı fakirlik öylesine hesap yapmaya zorlar ki yol parasından ögle yemeğine kadar hepsini hesaplar.

KALDIRIM MÜHENDİSİ

Kişiler

Zekai Ergüder Birikimi ile ev yaptıran kalanı altın olarak saklayan Zekai Ergüder, evini imarsız yaptırdığı için işlerini para ile halletmek ister. Lakin tüm altınlarını kendini mühendis diye tanıtan dolandırıcılara kaptırır.

Hadiye Hanım Zekai Ergüder'in karısı olan Hadiye Hanım, akli faizde, parada kızına zengin bir hayat sunan koca arayışında olan bir kadındır.

Süheyla Zekai ve Hadiye'nin özenti kızlarıdır. Kızın gönlü kahvehanedeki Taner'dedir.

İlyas Keçeci Zekai Ergüder'in karşı apartmanında oturan komşusudur.

Taner Kahvehanede takılan Taner, Süheyla'nın gizli görüştüğü sevgilisidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Zekai ve Hadiye'nin Birikim Düşünceleri Mahalleye belediyeden izinsiz apartmanlar yapılmıştır. Zekai ve Hadiye ailesi de bunlardan bir tanesidir. Daha iyi şartlarda yaşamak için paralarının bir kısmı ile ev yaptırmış bir kısmı ile de altın almışlardır. Hadiye Hanım her ne kadar ellerinde olan paranın tümünü bankaya yatırıp faizini yeme taraftarı olsa da kocası gazetelerden gündemi takip eden biri olarak miktarı ev ve altına yatırmayı tercih eder. Bu sırada ailenin evlilik çağındaki kızları Süheyla ise pencereden kahvehanede tavla oynayan Taner'i gözüne kestirir. Durumu fark eden Hadiye Hanım hemen kızını içeri alıp kızar. Kızın akli sosyetik aktivitelerde olduğu için yapamadıkları için ailesine sürekli sitemlenir.

Kaldırım Mühendisleri ile Tanışma Mahalleye gelen mühendis kılıklı gençler Zekai Beyi tedirgin eder. Yaptırdıkları evde imar izni olmadığı için yıkılacak olması korkusuyla hemen mühendislerin yanına gider. Adamlar sinüs kosinüs gibi matematiksel hesaplamalar yaparken durumun yol genişletme ile ilgili olduğunu öğrenir. Ya kendi evi ya da karşıdaki İlyas Keçeci'nin evi yıkılacaktır. Elbette Zekai Bey hemen karşı evin yıkılması için plan yapar, mühendisi eve çağırarak ona eldeki tüm altınlarını teklif eder ve mühendis de teklifi kabul eder. Hadiye Hanım ise kızına Taner gibi adamlara değil de böyle mühendislerle ilgilenmesini söyler. Ertesi gün Süheyla Taner ile durakta buluşur ve İlyas Keçeci'nin de kendi evi yıkılmasını diye mühendislere para verdiğini öğrenir. Zekai Ergüder bunun üzerine hemen İmar Müdürlüğüne gider lakin mühendislerden kimsenin haberi yoktur. Elindeki tüm birikimi kaldırım mühendislerine kaptırmıştır.

Temalar

Görünüm Bu öyküde İlgaz, memleketten insan manzaraları verir. Yaşadığı dönemde sıklıkla müsaade edilen gece kondu yapıları yüzünden insanların nasıl dolandırıcılara para kaptırdıkları görülür. Mühendis diye kendini tanıtan kişilerden duydukları iki farklı kelime ve gördükleri iki alete hemen inanarak paralarını verirler. Dahası Hadiye Hanım kızına bile evleneceği tip olarak onları örnek göstermesi kimin aslında nasıl görüldüğünü anlamının zor olmasından kaynaklanır. Nitekim Zekai Bey kendi dara düşünce karşı komşusu İlyas Bey'i de potaya atmaktan çekinmediği görünür.

PARİS'TEN SON GELEN

Kişiler

Anlatıcı Anlatının baş kişisi olan anlatıcı, arkadaşı Hamdi ile yemekte sohbet eden kişidir. Esasında konuşan olmaktan ziyade dinleyici ve övgü dolu sözler söylemesi beklenir. Fakat aksine anlatıcı kişi on yıldır görmediği arkadaşının büyük değişimine şahit olunca onunla yemek yediği için pişman olur.

Hamdi Çalışmak için Marsilya'ya gider. Daha sonra ise Paris'e giderek ülkeye dönüş yapar. Paris'ten dönenlere özel bir ilgi olduğu için de meclis kanallarını kullanarak ateşe olmak niyetinde olduğunu söyler. Boşboğaz, kendini beğenmiş ve özentili bir hali vardır.

Detaylı Olay Örgüsü

Paris'ten Son Gelen Hamdi ile Yemek Öykü, anlatıcının on yıl aradan sonra arkadaşı Hamdi'yi görmesi ile başlar. İkinci Dünya Savaşı ardından elinde avucunda ne varsa satıp Frank alan Hamdi, gemide çalışmaya diye Marsilya'ya gitmiştir. Hamdi arkadaşını gördüğüne pek sevinir ve Paris'ten dönen son kişi olduğunu vurgulayarak kendisine bir yemek ısmarlatmak ister. Lokantada Hamdi garsondan neredeyse her gördüğünü ister. Yemekleri ağız dolusu yerken ne gelen yemekleri beğenir ne de garsonların iş disiplini... Sürekli ülkenin geri kalmışlığından yakınır durur. Arkadaşının da konuşmasına fırsat vermeyen Hamdi, Ankara'ya gidip vekillerle görüşüp kendisine iş verilmesini isteyecektir. Hemen her Paris'ten dönen kişilere güzel mevkilerde işlerin verildiği bilgisi ile anlatıcı Hamdi'nin kendini övmesinden sıkılır. Bir an evvel Ankara'ya gidip işleri kaçırmaması gerektiğini söyleyerek bu özentili ve kendini beğenmiş arkadaşından kurtulmak ister.

Temalar

İroni Bu öyküde İlgaz, yurt dışına gidenlerin nasıl değiştiğini görmesini arzu etmiş ve bunu ironi yoluyla anlatmak istemiştir. Söylenin tam tersine Paris'te insanlara nasıl davranması gerektiğini dahi öğrenememiş Hamdi, gelip garsonlara kızacak gücü kendinde bulabilmiştir. Yurt dışından döndüğü için kendini üstün gören tavrı anlatıcının hiç hoşuna gitmez ve yemeğin sonunda Paris'ten yine aydın kişiler gelebilir diyerek karşı tarafı alaya almıştır.

BARBA LAMBO'NUN İÇMELERİ

Kişiler

Anlatıcı Anlatının baş kişisi olan anlatıcı, arkadaşları ile hemen her boşlukta meyhaneye giden bir içicidir. Her ne kadar niyeti sarhoş olmak olmasa da olana kadar içmek gibi bir derdi de vardır. Barba'nın içkilere su/terkos kattığını bilir lakin karşı tarafı mahcup etmemek için dillendirmek istemez. Yıllardır Barba'nın tüm kurallarına ve usullerine ses çıkarmadan uyar.

Erdoğan Anlatıcının edebiyat sohbeti seven dostlarından biridir. Erdoğan içip sarhoş oldukça kendine güveni artar. Anlatıcının aksine rahat rahat ağzına geleni söyler. Hayli cömert olan Erdoğan, çoğu

zaman arkadaşlarına içki de ısmarlar. Bazen tüm içki ücretini baştan öder bazen de veresiye ister. Barba'nın "Veresiye Yoktur" kuralına rahatlıkla rest çeker.

Metin Meyhane ekibinin geveze üyesidir. Efkârlanacağı bir derdi olup içmeye gittiğinde o da içkiye bir şeyler karıştığını bilir lakin söylemez.

Orhan Barba'nın meyhanesini ilk keşfeden Orhan ise arkadaş grubunun arasından çoktan ayrılmıştır. Arada birçok içilince arkadaşları kapıda onun hayalini görür.

Detaylı Olay Örgüsü

Barba Meyhanesi Müşterileri Barba Meyhanesine gelen anlatıcı ve arkadaşlarının okur-yazar kesimden insanlar olduğu vurgulanarak hikayeye giriş yapılır. Meyhanede içerken amaçları sarhoş olmak değil sevdikleri şeyler hakkında sohbet etmektir. Aralarında tek farklı olan arkadaşları ise Erdoğan'dır. İçince aralarındaki en geveze kişi Metin olur. Metin de Barba'yı alaya alarak içki yerine terkos içtikleri için neredeyse taş düşürmek için geldiklerini söyler.

Barba Meyhanesi Usulünün Açıklanması Bir akşam anlatıcı ve arkadaşları yine meyhanede toplanmış son resim sergileri üzerine Nuri'nin nonfigüratif eleştiri mesini dinlerken Erdoğan başka bir konu hakkında konuşmak ister. Barba'nın en belalı bir o kadar da iyi bir müşterisi olan Erdoğan bir gün dayanamaz ve Barba'nın hilesini anlatır. Barba'nın bitmiş şişelere su katıp bir sonraki gün ise aynı şişeyi yeniden patlattığını söyleyerek onu alaya da almak ister. Barba ise sözcükleri hiçbir şekilde üzerine alınmaz. Bir ara nereden böyle bir mana çıkardığını soracaktır ki Erdoğan önceki akşam bitirip imza attığı bir şişeyi yeniden önünde gördüğünü söyler. Lambo işine gelmediği zamanlarda yaptığı gibi "Beyler, vaktimiz tamamdır!" diyerek kapanış saatinin geldiğini söyler. Kurallara bağlı meyhane içicileri elleri mahkûm denileni uygular. Dükkanın kapanmasına daha çok varken arkadaşlar toparlanır ve içmelerin devamı için Çiçek Pasajına giderler.

Temalar

İtibar Bu öyküde İlgaz, herhangi bir ortamda / kurumda yanlış yapıldığını görse de karşı tarafı utandırmamak için dillendirmediğini aktarır. Her biri pek kıymetli sanattan anlayan ve sanat muhabbeti yapan arkadaş grubu meyhanede yaşadıkları usulsüz işleme bile seslerini çıkarmayıp karşı tarafından huyuna giderek çözmeye çalışır.

SEN DAHA ORALARDA MISIN?

Kişiler

Anlatıcı Anlatının baş kişisi olan anlatıcı, on dört buçuk yıllık öğretmendir. Milli Eğitim tarafından açığa alınmış olan anlatıcının kuralcı bir yapısı vardır. Rahatsız olacağını bildiği için yanına kimseyi almayı başta kabul etmez fakat iş bedava kalmaya gelince kâtipi kırmaz ve kabul eder. Odasında nargile içilmesi onu rahatsız etse de adama yaptırım uygulayamaz sakince dışarıda diğer işlerini bitirerek onu bekler. Kendisinde yöneltile sorulardan bilmediği olursa takıntı yapar bulana kadar gözüne uyku girmez.

Odaya Gelen Adam Yedi müşteriden biri olan adam anlatıcı ile oda paylaşmak durumunda kalmıştır. Konuşmayı ve nargile içmeyi çok sever. Karşı tarafı rahatsız ettiğini düşünmeden hareket eder. Yolculuk halinde de olsa orucu aksatmayacak kadar yanında yiyecek getirip sahur saatine dikkat ettiği için dinine bağlı bir görünüm verir.

Detaylı Olay Örgüsü

Otelde Kalacak Yer İçin Mücadele Öykünün anlatıcısı on dört buçuk yıldır öğretmenlik yapmış ve belirsiz bir kanun maddesi ile açığa alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığında küçük bir işi olmasından sebep İstanbul'dan kalkıp Ankara'ya gelir. Otel kâtipinden tek kişilik oda ister lakin kâtip vermek istemediği için talebe olumsuz yanıt verir. Bunun üzerine çift kişilik oda için konuşulur ve sonunda bu odayı ödemeyi kabul etmesi ile anlaşma sıkı bir pazarlıkla sağlanır. Lakin hemen peşine otele yedi kişilik bir ekip gelir. Kâtip altı kişiye oda buluyor fakat bir kişi açıkta kalıyordur. Hemen gidip anlatıcıdan odasını paylaşmasını ister. Anlatıcı kabul etmez. Bunun üzerine en son kendisinin hiç ücret ödemediği kalması şartıyla biri ile oda paylaşımına onay verir.

Uyumak İçin Mücadele Anlatıcı sigara içmeyi bırakmış birinin odasına gelmesini ister. İçlerinden biri sigara içmeyi yirmi altı gün önce bıraktığını söyleyerek hemen onunla birlikte odaya çıkar. Tam sorunsuz bir seçim yaptığını düşünürken adama bir öksürük gelince anlar ki sigaranın etkileri henüz geçmemiştir.

Hemen bir hap içerek öksürüğünü geçirmeye çalışan adam birden nargile yakar. Her ne kadar ısrar ettiyse de anlatıcı ikna edemez ve mecburen nargile bitene kadar bekler. Tam uykuya geçecekleri sırada adam yine uyumaz önce neden geldiklerini anlatır sonra da aklına gelen soruları anlatıcıya sorar. Her ne kadar uyuma numarası yapmaya çalışsa da başarılı olmaz ve her defasında akli takılır soruları düşünerek cevap verir. İstanbul'un sırasıyla semtleri, Karadeniz'in kıyı ilçeleri teker teker akıllarına gelenleri sayarken adam çoktan uykuya dalmıştır. En son sorduğu ilçeyi bilemeyip yeni aklına gelince anlatıcı hemen adamı uyandırır ve söyler. Adam da "sen daha orada mısın?" diyerek kafasında konuyu çoktan çözdüğünü uykuya bile daldığını söyler. O sırada saatine bakan adam sahur vaktinin geldiğini anlar. Sahur için onu uyandıran anlatıcıya minnet duyar, hazırladığı sofraya onu da buyur eder fakat anlatıcı sadece uyumak istemektedir. Adam şapur şapur yedikten sonra nargilesini de içer keyfine bakar. Anlatıcı ise uykusuzluktan perişan halde daha beklemektedir.

Temalar

Görünüm Bu öyküde Ilgaz, yine kimsenin görüldüğü gibi biri olmadığını vurgulamak ister. Öğretmenken açığa alınan anlatıcı işin içine para girince kabul etmeyeceği şeyi eder. Odaya gelen adam da düşüncesizce davranır, karşısındaki insanı rahatsız ettiğini düşünmez fakat dindardır ve sahur yapacaktır. İnsanların düşünceleri ile yaptıklarının birbirinden ayrıldığı noktaları net bir şekilde aktaran Ilgaz, öyküde ayrıca yolsuzluk konusuna da değinir. Partiden yol konusuna çözüm bulması için gelen ekip muhtemelen işini halledip dönecektir.

RESMEN KONUĞUMSUNUZ!

Kişiler

Niyazi Devrimgören köyü imam olan Niyazi, kendini önemseyen ve çevresinden üstün tutan biridir. Ne köyün öğretmenini beğenir, ne onun arkadaş tayfasını ne de evine yapılacak temizlikte başkasının yapacağı işi... Köyde kendini herkesten özel bir yere koyan imam kendisinden beklenen yağmur duasında olur da dua işe yaramaz ise diye muhtarın zar zor bulacağı bir şey ister. Dini kullanarak insanlara sözünü geçirmek ister. Duadan sonra yağmur yağmazsa şehre gelen konukları bahane etmeyi aklından geçirecek kadar arsızdır.

Halil Kaytan Devrimgören köyü muhtarı olan Halil, herkesle iletişimde olan pratik zekaya sahip hoş sohbet bir adamdır. İmam Niyazi, öğretmeni her ne kadar kötülese de muhtar öğretmenden yana bir sıkıntı yaşamadıklarını dile getirerek öğretmenin hakkını korur, arkasından konuşmaz. İmamın kırk kara tavuk isteğine de hemen kendince çözüm bularak işini yaptırmayı başarır.

Öğretmen Köylü tarafından her hareketi takip edilir. İhtiyar heyeti oturduğu evden çıkmasını söyleyince onlara karşı da saygısızlık etmeyerek başka bir eve taşınmayı kabul eder. Muhtarın yağmur duasına çıkma davetini misafirleri gelecek olmasına rağmen reddetmez. Şehirli dostları tarafından değer görür. Arkadaşlarının çalgılı ve danslı eğlencesi köyün yağmuruna da totem olunca muhtar eğlencelerini devam ettirir.

Mehmet Ali, şoför Ragıp, Tosbağa Halim, Heyetten Hüseyin Tezgören, Oğlak Ali ve Çolak Recep gibi köylülerin isimleri geçer.

Detaylı Olay Örgüsü

İmamın Kendini Öğretmenden Üstün Görmesi Devrimgören köyü imamı Niyazi, köyün öğretmeninin oturduğu eve taşınmıştır. Evde eksiden öğretmenin oturmasından rahatsız olan imam çok ince bir temizliğe girer ki bu durum muhtarın bile dikkatini çeker. Muhtar imamın yanına yağmur duası istemek üzere gider. İmam kabul edecek gibidir lakin muhtardan bir sürü şey ister. Bu istekleri biraz zorlayıcıdır ki vazgeçilmesini de umar. Lakin muhtar imamın dediği gibi kırk kara tavuk bulmak ve yağmur duasına ulaşmak üzere işe koyulur. Hatta muhtar efendi, bulamadığı kara tavukların yerine benekli kesmeyi akıl eder ki kesilmiş tavuğun rengini imam nereden bilecektir diye düşünür. Biraz sitemli şekilde pamuk ve tütün ekemediklerinden maaşın da devletten gelmediğinden yakınlıkla yağmur duasına öğretmeni de çağırır. Öğretmen de şehir dışından arkadaşları geleceğini söyleyince muhtar duanın daha önemli olduğunu öğretmene iletir.

Konukların Getirdiği Bereket Ertesi gün söylendiği şekilde herkes yağmur duası için birleşir, dua köyün şanına yakışır şekilde yapılır. İki gün yağmur konusu herkesin dilinde olduktan sonra köye kara bulutlar gelmeye başlar. Herkes sevinecek olur yağmur yağacak diye ki o sırada köye öğretmenin arkadaşları gelir. Köydekiler pantolonlu oldukları için yadırgadıkları insanları önce turiste sonra da çalgıcıya benzetirler. Onlar geldikçe yağmur kesildiği için sebebini onların uğursuzluğu ile ilişkilendirirler.

İmam ve köylü derhal onların köyden gitmesi taraftarı iken öğretmen arkadaşlarını çoktan karşılar ve eğlenmeye başlarlar. Beatles'in twist'ini çalıp İngilizce şarkıda hem söyler hem de oynarlar. Köyün çocukları derken zamanla delikanlıları da müziğe kendini verip harman yerine karışırlar. Müzikler hareketlendikçe "ho hooo...Twist'e gel" diye seslenerek daha hareketli oynamaya başlarlar.

Öğretmenin İmamdan Üstün Gelmesi Başta onlar oynadıkça köylü sinirlenir fakat yağmur damlaları arttıkça herkes çok sevinir. Bütün köylüler yağmurun altına kıvıra kıvıra oynamaya başlar. Hep bir ağızdan " ho hooo...Siviş de gel" diyerek dans ederler. Bu sırada öğretmeni ve arkadaşlarını uzaklaştıramayan imam, yağmurun yağmaya devam ettiğini görünce kendisi ortaldan kaybolur. Öğretmen ise herkes çok ıslandığı için artık durmalarını istemektedir. Lakin muhtar araya girer ve tepinmeye devam edilmesini ister; zira yağmurun duracağından endişe eder. Sabaha kadar oynarlar, yağmur suları dizlerine kadar gelince muhtar misafirleri köy odasına almak ister. Köye gelip bereket getirdikleri için de minnetini ifade eder.

Temalar

İnancın Kullanılması Bu öyküde İlğaz, öğretmen ile imamı karşı karşıya getirir. Öyküde imamın öğretmen için söylediği incitici sözler dini ile bağdaşmayan yapıdadır. Özellikle imamın duanın kabulü için muhtardan istediği 'kırk kara tavuk' dahi zorlu isteklerdir. Bulamayacaklarını düşünerek çıkarlarına uygun cümleler söyler. Ayrıca köye gelen diğer insanların cenabet görülüp köyden kovulması için muhtara baskı yapılması da imam tarafından inancın yanlış kullanıldığını gösterir.

GELE ATIYORUZ

Kişiler

Anlatıcı Öykü okuyucuya ilahi bakış açısı ile aktarılır. Tarafsız bakış açısı ile verilen cümlelerde yapılan ironik söylemlerde çıkarım okuyucuya bırakılır.

Detaylı Olay Örgüsü

Milletvekillerinin dert sorması Küçükpazar'da kahvehanede oturan bir grup halkın yanına milletvekilleri gelir. Milletvekilleri teker teker altmışçılara, tavlacılara, dominoculara dertler olup olmadığını sorar. Lakin masada oyun oynayan adamlar kâğıtlardan, gelmeyen taşlardan ve pullardan başka dertleri olmadığını söylerler. Milletvekilleri dert olmadığı için başka bir kahveye gitmek üzere yola koyulur.

Temalar

İroni Bu öyküde İlğaz, ülkeyi yönetenlerin derdi yanlış yerde aradığına dair küçük bir gönderme yapar.

YAĞCILIK

Kişiler

Anlatıcı Öykü okuyucuya ilahi bakış açısı ile aktarılır. Tarafsız bakış açısı ile verilen cümlelerde yapılan ironik söylemlerde çıkarım okuyucuya bırakılır.

Detaylı Olay Örgüsü

Delta Yağları Reklamını Kabul Etmemesi Bir yazar olduğu aktarılan Şadan'ın prensipleri olduğuna dair bir bilgi ile öykü başlar. Kendisi satılış yazarlar ile ilgili bir yazı yazmak üzeredir. O sırada masasına Delta nebati yağlarının reklam müdürü gelir ve kendisinden içinde "delta" kelimesi geçen bir yazı yazmasını ister. Ücretin tatmin edici olduğunu söyleyen reklam müdürü konu fark etmeksizin her alanda yazıyı kabul edeceklerini de özellikle belirtir. Yazar duruma çok sinirlenir ve hiçbir şekilde yazı yazmayacağını müdüre iletir ve kendisinin asla para için işini kullanana ve yağcılık yapan biri olmadığını vurgular. Duruma çok sinirlenen yazar, müdürü kolundan tutup ofisten çıkarır ve hemen konuya dair Delta markası hakkında öfkesini dökeceği bir yazı yazıp yayınlar. Akşamında yatışmak için içmeye gider.

Delta Yağları Reklamını Kabul Etmesi Birkaç gün sonra kovduğu müdürü karşısında görünce şaşırır. Müdür 24 Delta kelimesi için oldukça yüksek meblağda bir ödeme gerçekleştirip gider. Aldığı paraya şaşırarak yazar, kısa günün karını oldukça büyük bularak sözünden döner. Yağcılığa yani Delta Bitkisel Ortaklığına katılarak daha fazla ilgili veya ilgisiz daltalı cümleler yazmaya başlar. Son cümlesinde paranın yaptırılmayacağı iş olmadığını vurgular ve kendisinin de artık satılmışlardan olduğunu yazar. Lakin durumundan memnundur.

Temalar

Para Prensipleri olan bir yazarın para ile asla iş yapmam dediği düşünceden parayı aldığına nasıl değiştiğine dair durumu alaya alır. Başta para almazken bu işi yapan arkadaşları hakkında atıp tutan yazar anlatıcı, para aldıktan sonra tam bir yağcıya dönüşmesi ironik temelli bir mesajı da beraberinde getirir.

AİLE KABİNESİ

Kişiler

Anlatıcı Öyküyü gözlemci bakış açısı ile ele alan İlgaz, olayları anlatıcının ağzından aktarır. Anlatıcı arkadaşına uyumlu, onaylayıcı bir kişilik yapısı gösterir. Kızlar konusunda geri planda kalan anlatıcı, içsel olarak arzu ettiği görüntüleri alabilmek için plaja gider. Sahilde bikinili kızları Sofia Loren' a benzetir. Mavili kızın sadece bedenine değil yüzüne ve duygularına da bakmayı ihmal etmez.

Hüsametlin Anlatıcı kişinin arkadaşı olan Hüsametlin, her şeyi bilen sosyal arkadaş tiplerindedir. Kız görmeye plaja gitme fikri, içme fikri, tekrar içme fikri Hüsametlin'den doğar. Trende mavili kıyı tavlama için elinden geleni yapar fakat kıızı ürkütür. Arkadaşını plaja bikinili kızları seyretmesi için götürmek istemiştir.

Detaylı Olay Örgüsü

İki Arkadaşın Plaj Fikri Anlatıcı havanın aşırı sıcak olmasıyla beraber arkadaşı Hüsametlin ile Sirkeci'ye doğru yürürken sohbet halindedir. Hüsametlin bu sıcakta yapılacak en iyi şeyin plaja gitmek olduğunu söylemesi üzerine teklif hoş gelir fakat öncesinde içmek ister. Anlatıcı arkadaşı ile restorana girip rakı içmeye başlar. Her duble rakı bitiminde bir tren kalkar gider. Üçüncü trene zar zor yetişirler. Trendeki kıza işittirmek için yüksek sesle Sevim diye bir kızın gelmeyeşinden ve plajdan bahseder. Fakat kız hiç orali olmaz aksi gibi daha da uzaklaşır.

Bikinili Kızları İzlemek İçin Aile Kabinesi Florya'da indikleri zaman plajı unutup büfeye uğrayıp tekrar rakı alırlar. Kiralık da mayo bulup denize girerler. O sırada güneşten kararmış yaşlıca biri "Size aile kabinesi açalım mı?" deyince Hüsametlin onu da hemen kabul eder. Lakin anlatıcı kafası ayık olmadığı için önce denizde bir iki suya girip ayılmak ister. Hemen suya girip çıktıktan sonra kıyıdaki kumlara uzanır. Bir ara trende gördükleri mavili kıyı bikiniler içinde görünce şaşırır. Göğsü ve kalçası besili olan kızın dış görünüşünden dolayı zengin bir aileye mensup olduğunu düşünür. Hemen arkadaşına el sallar. Kız soyunma kabinlerine doğru ilerlerken kendi aile kabinlerin yanına girdiğini görür. Yarı ayık hemen kabinlerin yanına fırlar, önceki erkeklerin yaptığı gibi soyunanları izleyecek bir delik arar. Tam bulunduğu sırada kız mavi gömleğini giyiyordur. O sırada yaşlı adam yine gelir ve dikizleme parası ister. Kızın çoktan giyinmiş olmasından sebep para vermek istemediğini söyler. Yaşlı adam parayı verirse kızın bir komutla tekrar soyunabileceğini demesi anlatıcıyı ve arkadaşını heyecanlandırır. İki buçuk liraya çok iyi bir striptiz izleyebileceklerini düşünerek hemen sigarasını yakıp izlemeye koyulur. Mavili komutu alınca hemen üstündekini çıkarmakla işe başlar. Tam alttakine sıra gelecekken ahlak zabıtası plajı basar. Kıızı da hemen alırlar. Anlatıcı ve arkadaşı hemen kumlara uzanarak hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi yaparlar. Mavili kıyı ve diğer üç kıyı polis süklüm püklüm alır. Tıpkı trendeki gibi kıızın ciddi, düşünceli ve üzgün olması anlatıcının çok dikkatini çeker.

Temalar

Para Vücudunu soyunma kabinlerinde striptiz izlenimiyle erkeklere gösteren kıızın hüznü yüz ifadesi istemeden de olsa para için böyle bir yol seçtiğini göstermektedir.

AMAN AMCACIĞIM!

Kişiler

İdris Yazıhanenin sahibinin sağ koludur. İdris kendisine denileni yapar. Çalışkan biri olmasından sebep iş yerinde Şaban Bey'in güvendiği isimlerden biridir.

Ekrem Bey Yazıhane sahibinin yeğeni olup akraba kontenjanından işe girmiştir. Para bulup gezme konusunda meraklı bir tip olduğu için yalan konusunda ustalaşmıştır. Patronuna her denk geldiğinde yalan söylemeyi ve söylediği yalanla ve yakın bir ilişki için "amca" diyerek tekrar para alabilmeyi başarmıştır.

Sevim Hanım Ekrem'in annesi olan Sevim Hanım, yazıhane sahibi tarafından pek sevilen akrabalarından olmasa da hatırı sayılır biridir. Şaban Bey onun hatırı için Ekrem'e para verir.

Şaban Bey Yazıhanenin sahibidir. Para kazanma konusunda her şeyi dener. Hacı olmayı dahi deneyerek hem döviz hem de müşteri çekeceğini düşünür. Her defasında Ekrem'in yalanlarına inanır ve gerçeklik payını sorgulamaz.

Hayri Bey Muhasebeci

Hacı Dursun Rakip kuruluş olan Hacı Dursun'un çalışan sekiz kamyonu bulunur. Partiden işlerini hallettiği söylenilir. İşlerinin iyi olmasından sebep "hacı" olmasına bağlanır.

Detaylı Olay Örgüsü

Yazıhanede Şaban Bey'in ve İdris Bey'in Konuşmaları Yazıhanedeki isimler teker teker çağırıldıktan sonra tek tuşla ofiste iş yapmaya çalışan hayırsız yeğenden bahsedilir. Ambar sahibi sağ kolu İdris ile sürekli istişare halindedir. İdris yedi yüz bin parayı bin, bin lirayı da iki bin yapacak kadar akıllı biridir. On iki kamyonun yönetimi de ödemeleri de İdris Efendi komutası altındadır. Şaban Bey işleri ve gidişatı sormak için İdris Efendi'yi yanına çağırıştır. Hacı Dursun'un işleri hakkında konuşurlar. Hacı Dursun'un hacı olduğu için iş yaptığını düşünerek Şaban Bey de hacı olmayı düşündüğünü söyler, üstelik hükümet hacılara döviz de veriyordu. Ambarın başına geçmek için hacı olma fikrini iyice aklına yazmıştır.

Ekrem'in Annesi Üzerinden Para Toplaması Bu sırada yazıhaneye Ekrem Tunçbilek gelir. Telaşla içeri giren Ekrem, annesini hastaneye götürmek için para gerektiğini söyler. Teklif edilen parayı da yeterli bulmayan Ekrem istediği miktarı almayı başarır. Her ne kadar İdris'in de Şaban'ın da gözü tutmasa da konu böyle ciddi bir şey olunca inanmak zorunda kalırlar. İdris Bey yine de akrabası olduğu için Ekrem'in iş bitiriciliğini ve pratik zekâsını över. Ekrem ise bu sırada alfabetik olarak listesinde kayıtlı kızları arar. Kim boşta ise onunla içip eğlenecektir. Sevgi görüşmeyi kabul etmişti lakin görüşmeleri kısa sürer. Saat henüz gece yarısı iken tekrar içmeye dönen Ekrem karşısında Şaban Şanlı'yı görünce kafasında senaryo yazar. Soğukkanlılıkla Şaban Bey'in karşısına geçerek annesini bu kez ameliyat ettirmek için para gerektiğini söyler. Üç dört saattir her yerde Şaban Bey'i aradığı için de telaş içinde ve yorgun görüldüğünü ekleyince Şaban Bey inanıp kendisine hemen gereken parayı vermesi bir olur. İstedikini elde eden Ekrem, geceye kaldığı yerden devam eder. Bir sonraki bara gidip boşta oturan sarışın kızın karşısına geçip eğlenir. Kızın bildiği otele gittiklerinde karşısında yine Şaban'ı gören Ekrem şaşırır. Şaban Bey hemen kendisini tanıyıp "Hayrola" diye sorunca "Annem masada kaldı" deyip ağlamaya başlar. Annesinin mezarını kaldırmak için tekrar para gerektiğini söyleyince Şaban Bey yine cebinden çıkarır verir. Cenazenin yerini bildirmesini tembihler. Şaban Bey hemen müşterileri ile ilgilenmeye devam eder.

Ekrem'in Yalanlarının Açığa Çıkması Sonraki gün Şaban Bey, Ekrem'in evini arayarak cenaze yerini öğrenmek isteyince olay açığa çıkar. Telefonu açan Ekrem'in annesi Sevim Hanım'dır. Sevim Hanım oğlunun sıkışınca arada kendisini böyle öldürdüğünü söyleyerek patronunun merakını giderir. Şaban Bey ölümün bedelini anlatınca Sevim Hanım ölmekte niyeti olmadığını söyleyerek paraların boşta gittiğini işittirir.

Temalar

Para Esasında para konusunda hayli aç gözlü olan bir adamın kendi gibi aç gözlü olan çalışan akrabası ile arasındaki para ilişkisi temaya yansır. Para için dönen dümenler ve söylenen yalanlara rağmen günün sonunda işin gerçeklere kalmasına yer verilir.

EĞER BATAKSA

Kişiler

Anlatıcı /Haşim Bey Öykü okuyucuya ilahi bakış açısı ile aktarılır. Tarafsız bakış açısı ile verilen cümlelerde yapılan ironik söylemlerde çıkarım okuyucuya bırakılır.

Yılmaz Bey Avukattır.

Dursun Efendi Yazıhanenin bulunduğu apartmanın kapıcısıdır. Binaya girişlerde herkesi sorgular, her şeyden haberi vardır. Politika konularında sağcı görüşü desteklediği için Cavit Efendi ile uyuşmaz. Onunla kavga ederek düşüncesini haklı çıkarmaya çalışır. Karşısındaki insanı zorla alıkoymak ve dedikodu etmek gibi özellikleri vardır.

Cavit Efendi Gençleri borçlandırmak için alacakları şeylerde onlara kefil olup çoğunda kendisine borçlandıran bir tefecidir.

Fahrettin Kerim Hakkında konuşulan meclis üyesidir. Cavit tarafından içki için teşvik edici olduğu söylense de Haşim Bey aksine Yeşilaycı olduğu bildiğini söyler. Yine de meclis kürsüsünde yaptığı konuşma Dursun, Cavit ve Haşim Beylerin arasında tartışma konusu olur. Tam olarak ne dediği ise söylenmez.

Detaylı Olay Örgüsü

Kapıcının tefeci Cavit'i çekiştirmesi Anlatıcı, Yılmaz'ın yazıhanesine giderken hanın kapıcısı ile karşılaşır. Kapıcı öylesine öfke doludur ki içindekileri anlatacak birini ararken karşısında anlatıcıyı bulunca hemen alıkoyar. Eline geçirse dövme istediğinden bahsederken alır karşısına zorla oturtur ve onu sinirlendiren Cavit Efendinin tefeciliğini, ahlaksızlığını ve hileli işlerini anlatmaya başlar. Genelde Yılmaz'ın yanına çene çalmak için uğrayan anlatıcı bu kez bir tahliye davasını görüşmek için geldiyse de mecburen kapıcı ile Cavit Efendi'yi çekiştirecektir. Cavit Efendi, genç kızları ve erkekleri sağa sola borçlandırarak arada kendisi komisyon alır, borçlar ödenmez ise tefecilik eder, daha da olmazsa namussuzluk ederek para için her yolu kullanır. Kapıcı en çok da Efes'te şarap dağıtacak olan kızlara sinirlenir. Yapılanın dinsizlik olduğunu söyleyen de yine Cavit olunca kapıcının tepesi atmış onun dini alet etmesinden hiç hoşnut olmamıştır. Tam bu noktada kalkmaya çalışan anlatıcıyı hemen durdurur. Cavit Efendi'den hesap sorduğu anı anlatır. Anlatıcı zar zor avukatın yanına çıkmak için sohbeti böler lakin yerinde olmadığı için birkaç sonra yeniden gelmek zorunda kalacaktır.

Cavit Efendi'yi Vural Bey'e Dövdürme Planı Birkaç saat sonra tekrar yazıhaneye gitmek için geldiğinde kapıcıya görünmeden kaçmak için hızla 5. kata çıkar. Zira kapıcı karşısına yine birilerini bulmuş Cavit Efendi'nin hikâyesini anlatmaya devam etmektedir. Yukarı çıktığında yazıhanenin kapısı yine kapalı olunca gürültüyü duyan güzel bir kız odalardan birinden çıkar. Ondaki isteyecekken birden başka delikanlılar çıkagelir. Hemen anlatıcının etrafını sarıp odaya çekerler. Boks eldivenlerini giyen gençler neden kapıcıdan gizli yukarı çıktığını anlamaya çalışırlar. Cavit Efendi ve Efes hikâyesini duyduktan sonra anlatıcıyı salıverirler. Yılmaz yine yerinde olmadığından merdivenleri inmek zorunda kalan anlatıcı kapıcı Dursun Efendi ile karşılaşır. Kapıcı ondan hesap sorarken anlatıcı da kendini haklı çıkarmaya çalışır. Aklına Cavit'i Vural Bey'e göndermek gelir. Dursun Efendi'yi sıkı sıkı tembihler. Vural Bey sanki Cavit'i görmek istiyormuş gibi yaparak konuyu değiştirmiş olur.

Efes Kızları Olayının Cavit'e Dönüşü Mahkeme gününden sonra Yılmaz için tekrar yazıhaneye gelen anlatıcı yine önce kapıcı Dursun Bey'i görür. Dursun Bey anlatıcıyı görür görmez Cavit Efendi'nin geldiğini ve Vural Bey'i görmesi için yukarı çıktığını söyler. Bir süre sonra Cavit merdivenlerden yuvarlak iner. Vural Bey Cavit'i bir güzel döverek kapıcıya yollar.

Temalar

İnsanlık Durumları Kendi halinde bir kapıcının bile kendini hükümet yanlısı görüp bir makam sahibi gördüğü öyküde insanlık durumları tema olarak ele alınır. Çalışkan avukatlar, dayak atan boks hocaları, her türlü yolu kendine yoran tefeciler ve kendi halinde insanlar üzerinden verilen insanlık durumları tablosunda hak yiyen kişiler arsızlığın bedelini öder. Gençleri daha iyi şartlar için kendisine borçlandıran Cavit Efendiye dersini veren anlatıcı Vural aracılığı ile kötü olan kişinin cezasını kendi belirler.

ESKİLER ALAYIM!...

Kişiler

Anlatıcı Hali vaktinden işsiz olduğu anlaşılan anlatıcı kişinin aktardıklarından daha evvel eskiciler ile pek çok kez alışveriş yaptığı anlaşılır. Maddi hesaplamalar konusunda başarılı olmadığı için yine en azına razı olan bir kabullenmişliği bulunur. Öyle ki eskicilere sinirlenip sigara yakmak ister ama elinde yakacak bir dal sigarası dahi yoktur. Tek derdi sevdiği kızla buluşacak kadar paraya ulaşmaktır.

Detaylı Olay Örgüsü

Eskiciyi Eve Alarak Fiyat Alma Daha evvel eskicilerin kendisini kandırıp malının ucuz almasından dert yanan anlatıcı bu kez aynı tongaya düşmeyeceğinden bahseder. Her şeyin fiyatında üst rakam verecektir ki karşı taraf da çok fiyat inemesin. Kapısının önünden "eskici" diye bağırarak geçen adamı durdurup eve alır. Önce somyayı sonra da satmak istediği gri pantolonu gösterir. Eskici pantolon açık renk diyerek bahaneler üretince lacivert pantolonu gösterir. Lakin bu kez de fiyat da uzlaşmazlar. Otuz beş ve kırk lira arasında inatlaşırken eskici almaktan vazgeçip gider. Onu kaçırdığı için başta telaş yapan

anlatıcı hemen peşine diğer eskiciyi çağırınca biraz umutlanır. İlk eskicide yaptığı hatalı konuşmaları yapmayacağını söylerken aksine yeni gelen eskici hiçbir şeye yirmiden yukarı para teklif etmez. Birkaç eskici daha tıpkı sözleşmiş gibi yirmiden yukarı vermeyince anlatıcı da geri adım atmaz ama yine de ilk eskicinin teklifini kaçırdığı için çok üzülür.

Kendisine Verilen Parayı Kabullenme Akşama sevgilisi beklediği için bir an evvel para bulmak zorunda hisseder. İlk eskici kapıyı çalıp gelince başta sevinir lakin eskici arkadaşlarının verdiği fiyatları bildiği için on beş lira teklif eder. Edilmiş tekliflerin en düşüğünü mecburen kabul eden anlatıcı içinden adamı dövmeyi geçirerek parasını alır: beş, on, onbeş!”

Temalar

Fakirlik Ilgaz'ın öykülerinde genel olarak fakirliği kabulleniş hali hakimdir. “Eskiler Alayım” adlı öyküde de evinde zaten az parça olan adam gururlu da bir yanı olduğundan önce somyayı gösterir; lakin niyeti onu satmak değildir. Somya yerine giydiği bir pantolonu yüksek fiyattan satmak istemektedir. Daha evvel sıklıkla eskiciler tarafından dümene getirilip elindekini de ucuza sattığı anlaşılan anlatıcının bu kez dikkatli davranmak istediği fakat yine başarılı olamadığı görülür. Ayrıca bölgede birden fazla eskicinin çalışıyor olması da insanların ekonomik durumunu gösterir niteliktedir. Anlatıcı parayı sırf sevgilisi ile buluşmak için temin etmeye çalışır.

İNGİLİZLER NEYE GÜLER?

Kişiler

Anlatıcı Öykü okuyucuya ilahi bakış açısı ile aktarılır. Nail Moralı'nın neler yaşatacağı okuyucuya sezdirilir. Anlatıcı düşündürücü cümleler kurarak okuyucuya anlatım yaptığını hissettirir. “Hani sabahtan bir ellilik bozdurdunuz da, akşama son kalan lirayı dolmuşa verirken: «Nereye gitti bu ellilik?» diye kendi kendinize sorardınız. O günlerdeydi işte...”(Ilgaz 1982, 100)

Nail Moralı Mesleğinin erbabı olmadığı ironik bir dille açıklanan Nail Moralı, gazetelerde yazılar yayınlar. Çıkarıcı ve dalevaracı olduğu belirtilen adamın “özgürlük ve demokrasi” adı altında yayınladığı yazılar karşılık bulunca da tam aylık alarak emekli olmayı diler. Lakin yaşı genç olduğu üzere kendisine kültür ataşeliği için Japonya önerilir. Lakin İngiliz kültürü ile yetiştiği için Londra'yı ister ve hemen ilk uçakla gönderilir. İngiliz kültürünü her ne kadar bildiğini iddia etse de giydiği kıyafet, bilgisi ve konuşmasıyla dalga konusu olur. Yine de umursamadan yoluna devam etmeyi başarır.

Margret Emerson Nail Moralı'nın bir vitrin önünde tanıştığı genç kızdır. Kız seysisine hediye almak üzere orada bulunmaktadır. Nail'i sadece İngiliz olduğu için etkilemeyi başarınca buluşurlar. Buluşma günü Nail'i ekoseli at yarışı kıyafetlerin içinde görünce ondan utanır yanına gitmek istemez. Çevredeki İngilizlerin ona gülmesinden hoşlanmaz ve parkta Nail'i yalnız bırakarak oradan uzaklaşır.

Detaylı Olay Örgüsü

Kültürlü Görünmeye Çalışan Nail Moralı'nın Yükselişi Öyküye önce dönem bilgisi verilerek başlanır. Müsteşarların ve genel müdürlerin nasıl gelip gittiği anlatılırken yetkisi yetmeyecek kişilerin hak etmediği yerlere geldiği bilgisi sigortacı Nail Moralı'nın fıkra yazarı olarak iş yapması örneği ile verilir. Özgürlük ve demokrasi gibi Yunan'dan İngiliz'den alınma kelimelerle memleketi sözde kurtarmaya çalışan siyasi propaganda ile ünlenen insanlardan bahseder. Ki anlatıcı bu isimlerin başında da Nail Moralı'yı gösterir. Hamlet'i Makbet'i ezbere bilen Nail, İngiliz kültürü ile yetişmiş biri olduğu için her gün “özgürlük isteriz!” sloganıyla yazılar yazarak gazetelerde yayınlatır. Hatta bir sabah yakalanır da kendisine ne istediği sorulur. Nail Moralı da önce özgürlük sonra demokrasi bunlar da olmayınca ateşelik/elçilik gibi makamlar istemeye koyulur. Kendisinden bundan böyle yazmaması isteği ile bu İngiliz aşılması adamın emekli edilmesi gerekirse para ödenmesi bile kabul edilir. Nail de hemen Londra'ya gider. Londra'da kültürlenmeye çalışarak her gününü çalışarak geçirir.

Londra'ya Uyma Çabaları Elçilik başkâtibine doğum günü için bir kravat almak üzere mağazaya girer. İçerideki parmakları ojelili Lady Margret Emerson ile tanışır. Kültür Ateşesi olduğunu söyleyerek genç kıza muhabbet eder. İkisi de aynı kravatu beğenince zevklerinin de aynı olduğu konuşulur. Sonra kızla başka bir vitrindeki takım hakkında konuşurlar. Kız takımı çok beğendiğini babasının da bu mağazadan giyindiğini söyler. Ekose ceketli takımın hemen ayakucunda duran kırbaç da kızın ilgisini çeker. Kültür ateşesi olduğu için kırbaçla ilgili bilgiler söylemesi gerektiğini düşünerek kıza kırbaçın öküz organından yapıldığını anlatır. Ülkesindeki usta ellerin nasıl şekil verdiği gibi tam derin konulara girecektir ki kızın acelesi vardır. Nail'in kültürü kıızı etkilediği için bir sonraki gün beş çayı için sözleşerek ayrılırlar.

İngilizleri Bile Güldürmeyi Başarması Kız gider gitmez onun beğendiği ekosele takımı alır. Ertesi gün buluşmaya giderken giyer ve Shakespeare'in sonelerinden birini de okuyup genç kızı etkilemeyi düşünür. Aklından Shakespeare hakkında başka bir şey bilmediğini geçirir. O sırada geldiği noktada çevresindeki insanların ne kadar fazla güldüğünü fark eder. İngilizlerin neye gülp güleceğini bir türlü anlamamış bir halde kendini genç kızın yanında bulur. İngilizlerden ve kırbaçlardan yine konular açar. Kız çaya gideceklerini düşündüğünü söyleyerek Nail'in yanından neredeyse kaçarak uzaklaşır. Nail duruma anlam veremez. Kızla zaten çay içmek için giyinip oralara kadar gittiğini düşünür. Lakin çevresindeki kalabalık artmaya ve ona katıla katıla gülmeye devam eder. Hemen aralarından sıyrılan Nail, taksiye biner. Şoför ona nereye gideceğini bile sormadan Menej'e getirir. Nail taksicinin bu tavrına şaşırır. Üzerindeki ekosele takımın at arışı için derbiye gidenlerin tercih ettiği kıyafetlerden biri olduğunu öğrenir. Kültür ateşesi olarak bu konuyu da bilmiyor gibi görünmemek adına belli etmeden geldiği yer doğru gibi davranır ve taksiciye Fransızca "Mersi" diyerek onu getirdiği için teşekkür eder.

Temalar

Liyakat Ilgaz, eserinde ülkede belli bir makama gelmiş kişilerin yönetenler tarafından sürekli değiştirildiği ve hatta bu insanların da alakasız işlerden alakasız işlere gönderildiği bir liyakat sisteminden bahseder. Özellikle basın aracılığı ile bir yerlere gelmeye çalışan Nail Moralı'ya daha fazla yazı yazmaması için yeteneğine ve bilgisine bakılmaksızın kültür ateşesi olarak gönderilmesi bir layık olma durumundan yoksunluk olarak göze çarpmaktadır. Nitekim gittiği yerde komik duruma düşerek normalde gülmeyen İngilizleri bile güldüren Nail, kendi haline utanmak yerine düştüğü durumu dahi kurtarmak için kimseye cahilliğini çaktırmadan ilerlemeyi başarır.

DÜPEDÜZ BİR VATANDAŞ

Kişiler

Remzi Işık Öykü okuyucuya kahraman bakış açısı ile aktarılır. Remzi kendi halinde yaşayan bir vatandaş iken boyu posu, kılık kıyafeti ile pek çok insana benzetilince sıkıntıya düşer. Daha fazla benzetilmemek için tipini ve giyimini değiştirir.

Detaylı Olay Örgüsü

Murat'a Benzetilme Sirkeci istasyonundan yürürken koluna bir adam yapışır. Her halinden sarhoş olduğu belli olan bu adam Remzi Işık'ı Murat diye bir arkadaşına benzetir. Şinasi'lere gelmeyi maça gitmeye tercih ettiği için sarhoş tarafından yolun ortasında azarlanır. Kendini Murat olmadığına inandırmak için hayli dil döken Remzi sonunda inandırmayı başarır. Sarhoş kılık kıyafet, boy pos aynı diyerek tek tip insan modeline atıfta bulunarak durumu kabullenir.

Şadi Bey'e Benzetilme Bir akşam berbere giderken yine yoldan çevirirler. Şadi Bey diye ısrar eden adam belediyede eski partiden kalanların tasfiye edileceğini duyduğunu eğer öyle bir durum varsa da durumu Ankara'daki yetkililere bildireceğini söyleyerek aklıncı gözdağı vermek ister. Remzi durumu kabullenerek belediye çalışanı Şadi gibi davranır ve haber doğru diyerek istediği yere yazmasını söyler.

Küsuratçı Ali Bey'e Benzetilme Romatizmaları için Bursa'ya gelen Remzi, Çekirge 'de otobüs beklerken yaka paça bir adam tarafından köşeye çekilir. Adam vaktinde yol yaparken yevmiyeciler için alamadığı ödemeleri tahsil etmek istediğini söyler. Ne dedi ise ikna olmayınca adamdan kendisini karakola teslim etmesini ister. Karakolda zar zor küsuratçı olmadığına ikna edilince bırakılır.

Kendine Benzeme Yaşadığı benzetilme durumlarından çok bunalan Remzi Işık, hemen ince bir bıyık ve sakal bırakır, bere ile diz kapaklarına kadar uzanan da palto da giyince daha kimseye bulaşmayacağını düşünür. Bir sabah dolmuştan inerken arkadaşı Turhan ile karşılaşır ve selam verir. Remzi kendisini tanımayan arkadaşına tek tip olmaktansa kendine benzemek için değiştiğini ifade eder.

Temalar

Tek Tip İnsan Ilgaz bu öyküde tek tipleşmeye değinmek istemiştir. Sıradan bir vatandaş olarak yaşamını sürdüren Remzi'nin türlü türlü kesimlerden insanlara benzetilecek bir tipi olması durumu ironik açıdan okuyucuya gösterir niteliktedir. Herkesin kıyafetinin ve saç sakal tıraşının hemen hemen aynı olduğu dönemde "Ben herhalde çift değil, düzüne hesabı yaratılmış olacağım. Hani ne derler? Tek tip, yani fabrikasyon! ..." (Ilgaz 1982, 109) diyerek duruma eleştirisini dile getirir.

BİZDE BAYRAM MI ARARSIN!...

Kişiler

Anlatıcı Öykü okuyucuya kahraman bakış açısı ile aktarılır. Üç yıl evvel sınırdan Almanya'ya gelen anlatı kişisi Berlin Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Türklere ait her şeyi öven öğretim görevlisi sigara özlemini de Türkiye'den gelecek olan paketlerle giderir. Maddi olarak yeterince güçlü olmadığı ödeme yapmak istemeyişinden anlaşılan anlatıcı, postacı karşısında haklı olmak için yalanlar üretir. Mecburen ödeme yaptıktan sonra ise gümrük başmüdürlüğüne giderek hakkını arar. Adamın kültürünü çok da iyi bildiği için ona göre yanıtlar veren öğretim görevlisi sonunda parasını geri almayı başarır.

Detaylı Olay Örgüsü

Memleketten Gelen Sigara Paketinin Gümrük Bedeli Öyküyü Berlin Üniversitesinde görevli bir öğretim üyesi aktarır. Önce Türk sigaralarının Avrupa'da ne kadar sevildiğini ve tek bir sigaranın bile bir franktan, marktan değerli olduğu bilgisini verir. Daha sonra kendi başına gelen olayı anlatmaya başlar. Üç senedir Almanya'da yaşayan öğretim üyesine ve onun gibi gurbetçilere gümrüksüz beş paket sigara gelmesine hak tanınır. Bir gün postacı kendisine beş paket sigara getirir ve dokuz buçuk mark da ödeme çıkarır. Duruma şaşırarak öğretim görevlisi hemen itiraz eder lakin itirazları mutlaka ücretini alacak olan görevli için yersiz kalır. Mecburen parayı öder ve hemen gümrük başmüdürlüğüne gider.

Ödenen Paranın Geri Alınması Müdür paketlerin sadece aileden ve bayram gibi önemli günlerde gümrüksüz geleceğini söylemesi üzerine hemen pratik zekâsını devreye sokar. Zira Türklerine milli bayramı ne dini bayramı ne de önemli gün ve haftaları biterdi. Şeker bayramına henüz çok olduğu için aklına hemen birkaç gün evvel kutlanan Regaip kandili gelir. Müdüre bu günün sıradan bir gün olmadığını izah için de Noel benzetmesinden faydalanır. Noel'deki hediyeleşme gibi Türklerinde birbirlerine hediye gönderdiklerinden bahseder. Türk cömertliğini vurgulayarak Birinci Dünya Savaşında Almanlara can, İkinci Dünya Savaşında ise buğday verdiğini söyleyerek vezneden parasını geri alabilir.

Temalar

Çokkültürlülük Ilgaz, bu öyküde üç yıldır Almanya'da bir üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışan birini merkeze alır. Para kazanmanın önemli olduğu savaş sonrası dönemlerde memleketten gelen sigara dumanı bile boğazı hatırlatabilecek bir güç olarak gösterilir. Akabinde sadece bayramlarda izin verilen gümrük işine kendince kılıf bulmakta hiç zorlanmaz. Türkiye'nin çok kültürlü yapısı neredeyse hemen her güne bir özel gün yaratabilecek seviye olduğu öne çıkarılır. Karakterin bilgisi üzerinden Hristiyan gelenekleri ile de kıyaslaması yapılır. Türklerin hem savaşlardaki desteği, cömertliği hem de pratik zekâsı üzerinde durulur. "Bayram için ha! ... Sen bizde bayram mı ararsın! Ne gün gönderilirse, o gün mutlaka bir bayram günüdür. Ya Kurban Bayramıdır, ya Ramazan Bayramı... Cumhuriyet Bayramı, Zafer Bayramı, Gençlik Bayramı da olabilir. Yirmi üç Nisan, Yirmi yedi Mayıs, Bir Temmuz, Denizcilik Bayramı, Havacılar Bayramı... Sonra efendim özel günlerimiz... Anneler günü, Kurtuluş günü, Şehitler günü... Gecelerimiz de var Beraat gecesi, Miraç gecesi, Regaip gecesi, Portakal gecesi, Muz gecesi, Fındık gecesi... Haftalarımız... Verem Haftası, Kanser Haftası, Tutum Haftası, Kültür Haftası, Turizm Haftası... Mübarek Aylar... Recep, Şaban, Ramazan. ... Yani senin anlayacağın, Postacı Bey, bize hergün bir hediye gelse bayram bakımından kitabına uydurunda hiç sıkıntı çekmeyiz!" (Ilgaz 1982, 113)

BUNADI BU ADAM!...

Kişiler

Rıfki Dönmezer Eviyle, arabasıyla, işiyle övünen egolu bir adamdır. Özel doktoru kendisine öfkesini içinde tutmaması gerektiğini söylediği için herkese her istediğini söylemeyi kendine hak görür. Hayta bir çocuk olan oğluna derslerinde başarılı olması için motosiklet almayı teklif etmiş lakin yine de işe yaramamıştır. Oğlu kendisine saygısızlık edecek kadar onu kötü yetiştirmiştir. Kendisine yapılan itaatsizliğin bedelini mahşerde Allah'ın ödeteceğini söylemek dışında oğlunu korkutamaz. Fakat dini alet etmek de oğlunu itaat etmeye zorlamaya yeterli olmaz.

Abidin Hakgüder Rıfki Dönmezer dahil daha pek çok iş adamının özel avukatlığını yürütmektedir. Rıfki Dönmezer'in iş yeri ile ilgili tüm alacak verecek dosyalarını, kirli işleri Abidin Hakgüder yönetir.

Detaylı Olay Örgüsü

Rıfki Dönmezer'in Oğlu ile İmtihanı Kendisi ve dahil her şeyi ile pek övünen Rıfki Dönmezer'in hayatından bir kesit anlatılır. Önce avukatı sonra da özel doktoru ile övünen Rıfki Dönmezer, her şey yolunda gitse bile öfkesini insanlardan çıkarır. Doktoru ona içinde öfke tutmamasını söylediği için ağzına geleni saymakta kendini haklı bulur. Kahveye gittiğinde istediği orta şekerli kahvenin bile tam kıvamında gelmesine sevinmez aksine kahve yanında su ikram edilmediği için demediğini bırakmaz. Oğlu okulu geçip geçmediğini söylemek üzere babasının yanına gelir; dersleri geçememiş fakat sınıfı geçmiştir. Bu durumda babasından hediye sözü almış olan Dönmezer'in oğlu, babadan beklediği cevabı duyamaz. Dersi geçmiş olmasının ayrı bazı derslerden kalmanın ayrı değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Babasını bunamakla suçlayan oğlan babası tarafından terbiyesiz olarak nitelendirilir.

Temalar

Para Çokça parası olduğu için herkesi parmağında oynatmayı başaran Rıfki Dönmezer, sıra oğluna gelince aynı başarıyı elde edemez. Kendisine kafa tutabilen oğlu laf cambazlıkları ile babasından söz vermiş olduğu motosikleti ister. Kahvehanede kendisine kahve getiren kişiye teşekkür etmek yerine kızan Rıfki, söz konusu oğlu olunca aynı tavrı gösteremez.

RADARIN ANAHTARI

Kişiler

Anlatıcı Vapurla karşıya geçmek isteyen anlatıcı, aceleci bir tavırla kalkış saati gözlemektedir. Vapuru beklerken çay içer; çayın da tadını beğenmez. Zira fakirlik de olacak ki kahvenin tadını unuttuğunu belirtir. Vapurda radar olup olmadığı sorgulandıktan sonra radar için birbirlerine sual ederler. Herkes topu birbirine atar ve alakasız çaycıda anahtar bulunur. Anlatıcı da bunu sitemli bir şekilde dile getirir.

Detaylı Olay Örgüsü

Radarın Anahtarının Çaycıda Olması Anlatıcı Üsküdar'dan karşıya geçecektir. Vapurun kalkma saati gecikince çay içip çayın tadından ve kahvenin de tadını unuttuğundan dem vurur. Bir ara başkaları vapurun radarı olup olmadığını sorar. O ara radarla sis ve şiir sohbeti döner. Tam vapur radarı kontrol edip yola çıkacaktır ama radarın anahtarı yoktur. O sıra birileri anahtarın çaycıda olduğunu söyler, çaycı ise çayını dağıtmanın derindedir. O da çaycı değil çaycının çırağıdır. Çocuk okula gidemez, memur işine derken herkes bir çaycı yüzünden yerinden işinden olur.

Temalar

Cahillik Ilgaz bu öyküde genellikle sembol ve imalardan yararlanarak toplumsal gerçeklere atıfta bulunmak istemiştir. "Bütün işler böyle gidiyor bu günlerde. İtin önünde ot ...Atın önünde et. Radarın anahtarı da çaycıda ... Ne iştir bu!"(Ilgaz 1982, 123) Cümlesini söylerken alakasız işlerin alakasız kişilerde olduğuna vurgu yapar. Sıklıkla okumuş kişilerin sözlerine yer verilen diyaloglarda onların da pek anlamaz bilmez yanıtları Ilgaz'ın öykünün temasında cehalete yer verdiğini gösterir.

Kaynakça

Bezirci, Asım. «*Rıfat Ilgaz.*» Çınar Yayınları,1992.

Ilgaz, Rıfat. «*Radarın Anahtarı.*» Yalçın Yayınları,1982.